

Vår dato
10.02.2022
Vår saksbehandler
Bjørn Høgaas

Vår referanse
13/00998-6
Deres referanse
202119932-1

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstuen
0301 Oslo

nve@nve.no

NTE Energi AS - varsel om pålegg om habitattiltak i Stjørdalselva i Meråker kommune

NTE Energi AS (NTE) mener at det ikke er dokumentert eller sannsynliggjort at NTEs regulering har medført noen negativ effekt på produksjonen av laks i Stjørdalselva, verken i den øvre delen eller samlet sett for hele elva.

Dette innebærer at NVE ikke har hjemmel til å pålegge NTE å gjennomføre avbøtende tiltak.

Vi viser til NVEs brev av 02.02.2022 vedr. varsel om pålegg om habitattiltak i Stjørdalselva.

Ferskvannsbiologiske undersøkelser

I NTEs brev til Miljødirektoratet av 26.01.2022 (med kopi til NVE), har vi listet opp konklusjonene i de to rapportene som foreligger etter nærmere 30 år med ferskvannsbiologiske undersøkelser i Stjørdalselva (Sluttrapport og Miljødesignrapport). Deler av disse konklusjonene er tatt med nedenfor.

Sluttrapport

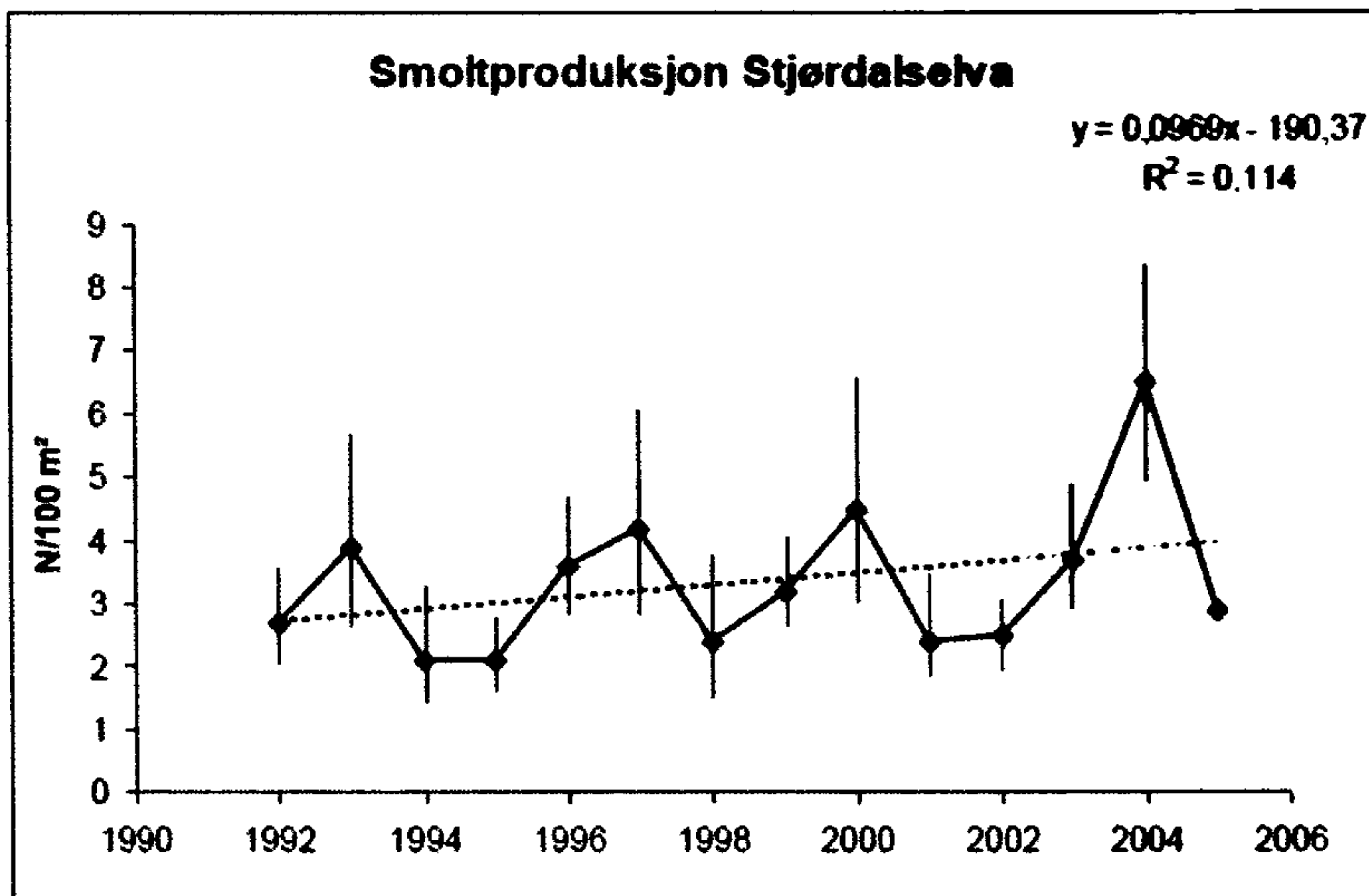
Når det gjelder tetthetene av årsyngel og eldre laksunger i nedre og midtre del, er disse enten stabil eller økende etter reguleringen. I den øvre del av Stjørdalselva er det ingen endring av tetthetene av årsyngel.

Riktig nok har tettheten av eldre ungfisk av laks blitt redusert i øvre del av Stjørdalselva, men NVE har ikke grunnlag for å påstå at reguleringen av vassdraget har hatt en negativ effekt på produksjonen av anadrom laksefisk, dvs. smoltproduksjonen.

Dette kommer frem av smoltestimatene fra Sona bru som viser ingen signifikant endring i smoltproduksjonen i øvre og midtre del av Stjørdalselva etter regulering, men derimot en positiv trend.

Jfr. figuren under som er hentet fra side 103 i sluttrapporten.

NTE Energi AS	Besøksadresse	Telefon	Bankkonto	Foretaksregisteret
Postadresse	Sjøfartsgata 3	74150200	1503 02 41549	988 340 715 MVA
Postboks 2552	Steinkjer			Hovedkontoradresse
7736 Steinkjer	E-post			Sjøfartsgata 3
	nve@nve.no			7736 Steinkjer

Figur 7.8 Estimert mengde laksesmolt pr. 100 m² (\pm 95 % c.i) de enkelte år i Stjørdalselva.

Videre kan en redusert smoltalder ha motvirket den negative trenden i ungfisktetthetene i øvre del (tredobling av individer som vandrer ut som smolt i en alder av 3 år). I tillegg er det dokumentert en økt vekst for fisken etter regulering, og aller best i elvas øvre del.

Samlet for hele Stjørdalselva er det sannsynlig at smoltproduksjonen er lite endret, jfr. sluttrapporten.

I tillegg er det en meget viktig positiv faktor som er for lite hensyntatt i undersøkelsene. Dette gjelder effekten av lavere smoltalder etter regulering; noe som innebærer raskere tilbakevandring av voksen laks og dermed større produksjon av fisk i Stjørdalselva.

Vår påstand er derfor at reguleringen og de tiltakene som er gjennomført (minstevannføring, forbislippingsventil, miljøbasert driftsvannføring, m.v.), har styrket Stjørdalselva som laksevassdrag og gjort elva bedre for utøvelse av fiske.

Miljødesignrapport

I rapporten er det påpekt at det er gode alternativer i form av ulike habitattiltak for å øke den naturlige produksjonen av laks og sjøørret i øvre del av Stjørdalselva i Meråker. Dette gjelder spesielt med tanke på å øke mengden skjul i bunnsubstratet, for å forbedre oppveksthabitat for eldre ungfisk.

Habitattiltak

NTE er enig i at det i Stjørdalselvas øvre del, som i de fleste andre anadrome vassdrag, er muligheter for å gjennomføre tiltak for å forbedre forholdene for laksefisk. Men det er som NVE selv påpeker, andre påvirkningsfaktorer som kan ha hatt negativ effekt på fiskebestandene. Dette som følge av fysiske inngrep/tiltak som er gjennomført i Stjørdalselva. Vi viser i den forbindelse til Miljødesignrapporten side 52 og 53:

«I perioden 1950-1988 ble det tatt ut totalt 814.000 m³ elvegrus, derav 401.000 m³ (49 %) etter 1980.....Bunnsenkning i Stjørdalselva er sannsynligvis en viktig årsak til blottlegging av leire flere steder på strekningen fra sjøen til Meråker.»

«Det har også vært enkelthendelser som har tilført sedimenter på kortere strekninger i Stjørdalselva. Et større jordras gikk ut i Stjørdalselva nedenfor

Meådal i august 2000, og slam fra brubygging i Meråker sentrum i 1993 tilførte sedimenter helt øverst i elva.»

«I perioden 2002-2005 gjennomførte NVE omfattende sikringsarbeider av Smemobekken og Stjørdalselva mot kvikkleireskred ved Kråkstadmarka, Meråker kommune.»

I motsetning til det andre aktører har gjort av fysiske inngrep/tiltak i Stjørdalselva, vil NTE bemerke at vi aldri har gjennomført den type inngrep som kan ha forårsaket en forverring av skjulforholdene i bunnsubstratet.

Hjemmelsgrunnlaget

Grunnlaget for å kunne pålegge NTE å gjennomføre undersøkelser og tiltak i Stjørdalselva er tatt inn i konsesjonsvilkårenes post 12 og 19.

Hjemmelen for det som er inntatt i konsesjonsvilkårene er å finne i vassdragsreguleringslovens § 20. Denne lovbestemmelsen ble revidert og trådte i kraft fra 01.01.2018. Sentralt er her bestemmelsens tredje ledd som har slik ordlyd:

«Pålegg i medhold av denne bestemmelsen må være knyttet til skader forårsaket av utbyggingen, og kostnadene ved pålegget må stå i rimelig forhold til tiltakets skadevirkninger og til nytten av pålegget.»

Det fremgår uttrykkelig av lovbestemmelsen at det er et vilkår for å kunne gi pålegg at det er en årsakssammenheng mellom utbyggingen/reguleringen og skadevirkninger for laksebestanden. Det fremgår videre av forarbeidene til lovendringen av bestemmelsen er slik å forstå at den skal:

«forhindre at pålegg i medhold av standardvilkårene brukes til å pålegge undersøkelser som ikke er direkte knyttet til reguleringens skader og virkninger».

Det fremgår videre av ordlyden i § 20 tredje ledd at det ikke skal gis pålegg som ikke står «i rimelig forhold» til de skadevirkninger pålegget skal motvirke.

Av forarbeidene fremgår at pålegget «ikke skal være uforholdsmessig tyngende sett i forhold til det som skal oppnås» og at det sentrale ved denne vurderingen er «påleggets kostnad opp mot påleggets nytte.»

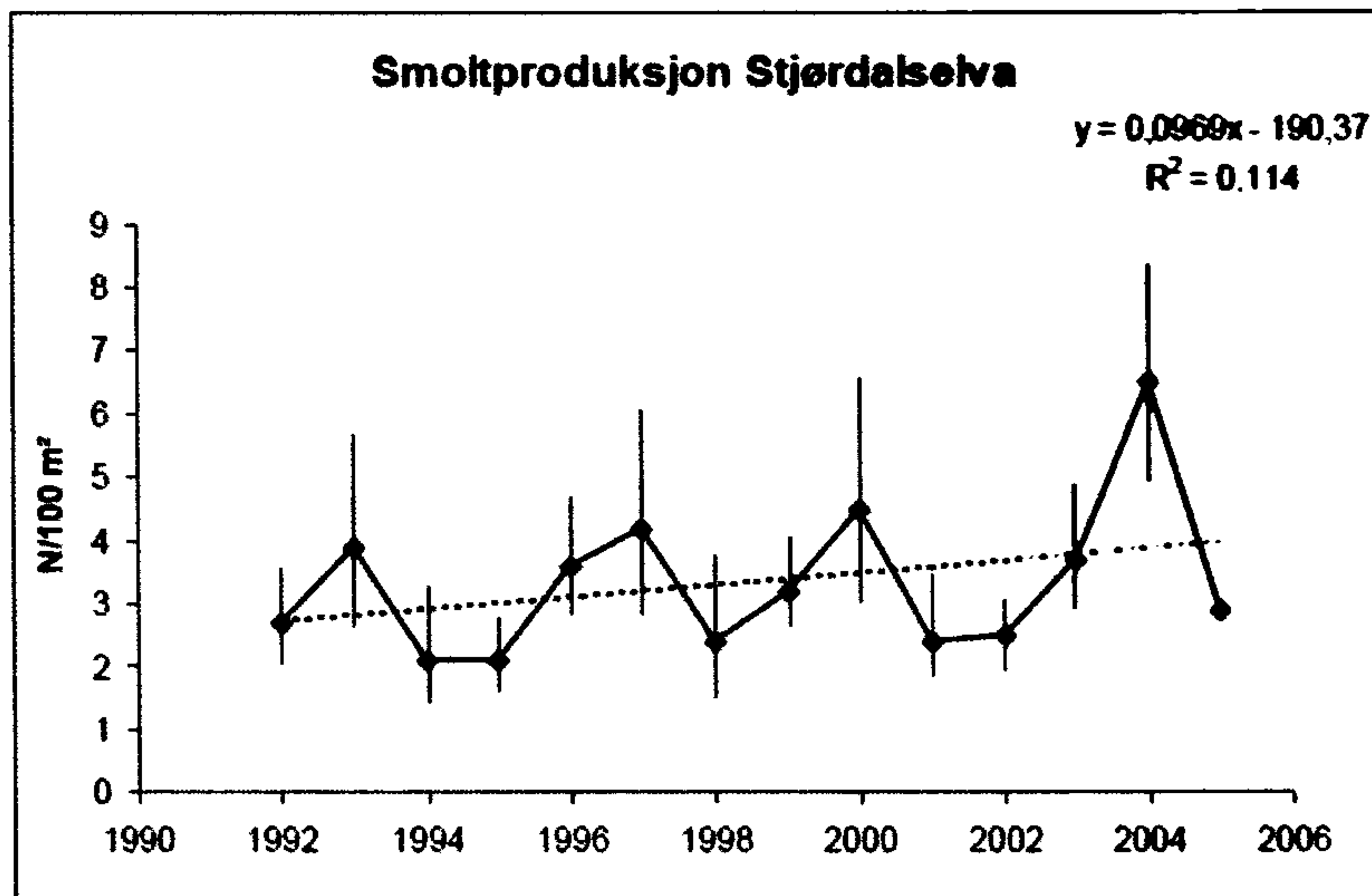
NVEs forslag til vedtak

I forslag til vedtak er det tatt med en rekke habitattiltak i øvre del av Stjørdalselva som NVE vurderer å pålegge NTE å gjennomføre.

Vi kan ikke se at NVE har hjemmel for å kunne pålegge NTE å gjennomføre noen av disse tiltakene. Det er ikke dokumentert eller sannsynliggjort at det er noen nedgang i fiskeproduksjonen i øvre del av Stjørdalselva som skyldes reguleringen, jfr. det som er anført ovenfor.

Grunnlaget for å kunne gi pålegg om tiltak er at det foreligger skadevirkninger som er forårsaket av utbyggingen.

Det er heller ikke dokumentert eller sannsynliggjort at reguleringen har medført en forverring av habitatet i form av mindre skjul for eldre ungfisk. Etter NTEs oppfatning er

Figur 7.8 Estimert mengde laksesmolt pr. 100 m² (\pm 95 % c.i) de enkelte år i Stjørdalselva.

Videre kan en redusert smoltalder ha motvirket den negative trenden i ungfisktetthetene i øvre del (tredobling av individer som vandrer ut som smolt i en alder av 3 år). I tillegg er det dokumentert en økt vekst for fisken etter regulering, og aller best i elvas øvre del.

Samlet for hele Stjørdalselva er det sannsynlig at smoltproduksjonen er lite endret, jfr. sluttrapporten.

I tillegg er det en meget viktig positiv faktor som er for lite hensyntatt i undersøkelsene. Dette gjelder effekten av lavere smoltalder etter regulering; noe som innebærer raskere tilbakevandring av voksen laks og dermed større produksjon av fisk i Stjørdalselva.

Vår påstand er derfor at reguleringen og de tiltakene som er gjennomført (minstevannføring, forbislippingsventil, miljøbasert driftsvannføring, m.v.), har styrket Stjørdalselva som laksevassdrag og gjort elva bedre for utøvelse av fiske.

Miljødesignrapport

I rapporten er det påpekt at det er gode alternativer i form av ulike habitattiltak for å øke den naturlige produksjonen av laks og sjøørret i øvre del av Stjørdalselva i Meråker. Dette gjelder spesielt med tanke på å øke mengden skjul i bunnsubstratet, for å forbedre oppveksthabitat for eldre ungfisk.

Habitattiltak

NTE er enig i at det i Stjørdalselvas øvre del, som i de fleste andre anadrome vassdrag, er muligheter for å gjennomføre tiltak for å forbedre forholdene for laksefisk. Men det er som NVE selv påpeker, andre påvirkningsfaktorer som kan ha hatt negativ effekt på fiskebestandene. Dette som følge av fysiske inngrep/tiltak som er gjennomført i Stjørdalselva. Vi viser i den forbindelse til Miljødesignrapporten side 52 og 53:

«I perioden 1950-1988 ble det tatt ut totalt 814.000 m³ elvegrus, derav 401.000 m³ (49 %) etter 1980.....Bunnsenkning i Stjørdalselva er sannsynligvis en viktig årsak til blottlegging av leire flere steder på strekningen fra sjøen til Meråker.»

«Det har også vært enkelthendelser som har tilført sedimenter på kortere strekninger i Stjørdalselva. Et større jordras gikk ut i Stjørdalselva nedenfor